

ENXERUM

SETMANARI BILINGÜE, SATIRIC Y DE BON HUMO

Provincias: Un trimestre . . . 0'75 ptas.
Extranjero: Un año . . . 6'00
Número atrasado: . . . 0'10

AÑO I ————— N.º 44
Sóller 3 de Noviembre de 1917

Correspondencia y Administración
Luna 27.—SÓLLER
No se devuelven los originales

Una promesa

Na Francisqueta era es meu amò, se meva vida, se meva ditxa y tot cuant volgueu, pero un dia me passá un pás amb ella, que no he tengut ganas de tornarle mirá de cara.

Es es cás, que jo cada vespre anave a caseva a festetjá amb ella, y un dia que no mo pensava me digué qu'es vespre no podiam festetjá, pues havia feta sa promesa, no se a quina santa, de anarsen a resá cada vespre de les set fins a las nou a una Iglesi d'alla prop.

Jo mo vaitx creure, pero sentia dins s'âma no podé xerrá may amb ella, pues si era es demeti havia de té es diná, si era es mitx dia havia d'escurá, y es vespre tenia que té sa promesa.

Amb aquest intermedi se corregué sa veu de qué per devora uns jardins públics, hey sortian fantasma amb sa nit. Tothom tremolava, y ningú gosava acostarsé per aquells contorns.

Jo y s'ompare de s'atlota, qu'erem es dos mes valents d'es poble (malament no m'estiga bé es dirho), accordarem aná a aclarí aquest misteri y un vespre mos ni anarem ben resolts a agafa sas fantasmas.

Arribam allá y mos veim que per mitx des jardi sortian dues bubotes altas. S'ompare de s'atlota me diu:

—Tú n'agafas una y jo s'altra.

Mos hi acostam, y cuant no so esperaven els s'envestim a s'instant crític que se daven una besada, y jo banyeta verdal mos trobarem qu'un era un capitá de cavalleria, y s'altra.... sa meva atlota.

S'ompare se queda embembat, y diríjintse a sa fia li digué:

—Catalina! ¿que fas aquí?

Y ella sense pensarhi li contestá:

—Vés qu'he de té, una promesa.

PEP NOY

Alegoria d'els morts

POESÍA NUMÉRICA

Una vegade 3 sas 3
varen sortí retji 2
y des 3 ni havian 2
que només feyan desas 3
No coneixian sas lle 3
ni sabian pintá un 1
y lo milló es que tots 3
no se daván per ning 1
Eran es mes xerra 2
y no xerraven res 9
y feyan tant de re 9
que tengueren un de 9
Un dia va essé pre 6
qu'es públic tant bonda 2
protestás des retji 2
que prenien ets acuer 2
d'un modo tan inde 6

Un qu'estava allá pre 100
s'enfedá tant de seg 1
que va dí jo no con 100
qu'es Consistori ning 1
prengui pes número 100
o siga pes lloc com 1

N'URBANO.

TOTAS IGUALS

No's que siga d'aquells tenors arriscats qu'es primé dia de conversá amb una dona ja li demanen besades y se prenen llibertats conyugals, no; feya un afiy que festetjava, na Beleta y may m'havia traspascat, may li havia demanat res que tengués motius per negarme, pero dinmenge no me vaitx pore contení, no vaitx poré agontá aquella plàctica amorosa sense demanarli una besadeta; si heu confés, vaitx tení sa flaquesa de no pore agontá més y li vaix demaná una besadet domés unal

Pero na Beleta, pura, casta, inocenta, amb un arranque de dignitat virtuosa negá sa meva petició y per castic a sa meva extralimitació m'enjegá, me digné qu'era massa honrada per consentí qu'un estrumbol com jo. (paraules textuais) entelás es miray de sa seva honradés.

Súplicas, juraments ni llgrimas baixaren por fer-li revocá sa seva sentenci. enjegá per a sempre!

Han passats dos dias des que na Beleta m'enjegá. Sa meva desesperació no té límites; he perduda sas ganas de menjá y me peseitx pes camp plorant s'amó perduda. Per dins es piná veítx alguna qu'altre pareya de novios que juntament amb part de sa seva famili, fan bromas y rívan.

EN XERRIM

Aixó me desespera doblement per s'entreja que me donan y per sojí de tals escenas m'intern dins lo més espés d'aquell pinà. Enmitx d'aquell solitari lloc d'amés si sent es cant alegre des ausells y es renou fúnebre des pins. Més enfora veix una pareya amorosa molt junta... se donan besades! Oh qu'es de trista sa felicitat esterna! Pens en na Beleta que enengagá per haverli demenat una besada. Més.. ¡que veix! es é lla, si ella, na Beleta que dona besades a D. Toni, a nes senyó que viu veinat de caseva! Oh virtut aparenta virtut! ¡Qué son de molts es qui dús enganats!

BOURAN.

GOLFERÍA

Una conversa sentida sense voleré escoltada entre un pollo jovensá y una jove presumida.

No doubtis si jo t'estim y com vols que to digue ara? pero no te vol munpàra porque diu qu'ets un xerrim. ¡Veten pronte! ¡Fuitx d'aquí! ¡Allarguet! ¡Feu per favó!... .
—Catalina es meu amó per tú sempre he de petí; t'estim que mes un suplissi, sense tú no puc passá.
—Pues jo no hem puc arreglá. ¡Per favó vesten Simplissi!
Ets un golfo, un tarambana, munpare sempre mo diu.
—Tompore de mi s'en riu, se creu qu'estic mort de gana.
—Bonjesús treime d'apuros ¿com ten nries mostel?
—Catalina... dam sinc duros y no hem tornas veure es pel.

FRAY FA

Es mal pagadó de Manacò

¿Que no coneixeu en Miquel Gayá (a) Garba, es mal pagadó de Manacò, es tie mes tio qu'hey ha dins el mon y es nostre ex-corresponsal? ¿No vos recorda que ja l'avírem de que si no mos pagave ses trenta sis pesetas justas, que mos devia de quant era es nostro corresponsal sa ploguda seria grossa? Idó fanta de pò li fé aquest avis, que ni mos ha enviat ses trenta sis pesetas, ni una carteta amb quatre mots de lletre.

Mos digueren s'altre dia, qu'era un jugadó gros pero lo que noltros deim es que no venen es set duros y una peseta que mos deu, y que si no mos ne deu més es porque no li enviarem més números.

Noltros per avuy no li deim res més pero si qualcú de voltros va per allá y les vos dona teniu en conta que son trenta sis pesetas, justas y cabals, pero mirau si les vos entrega sevillanas, porque noltros no las atmetrem.

Ay Garba! ¡Le mos has feta com en Perreta! Pero t'avísam que si de qui catorse días no mos has enviat es dobbés será farest, y llevó te ferem lo que fé en Camiolas que porque l'amo no el pagava l'agafà, li devellá es calcóns y li pegá tres baticuls.

Y per avuy finis.

Cosas serias

A nes darré número del «Sóller» he vist uns *vuits y nous* firmats per «Jo Mateix» lo cual es una acomulació de injurias y calumnias sense cap ni peus.

¡Ja'hu val amb aquesta colla de colaborados del «Sóller»!

Primé s'alsá el senyó «Clar y Llampant» el cual después de pocs articles se fé pò de s'arriuixada que comensava y des susto se morí, que Deu el perdoni. Despuès s'alsá el senyó Feliu que resultá essé tant covart com en Clar y Llampant: *los mismos perros...*

Y per últim mos surt en «Jo Mateix» escriguent a la correguda y tirant sàtiras que fan llástima y plorera, dignas sols des despreci, pues noltros som masse conformatos per admetre polémica amb un *cualquier*. Sas águilas no s'entretenen casant moscas.

Per aixó desprecij tal polémica y en lloc d'aixó escriuré argumentos de películas. Vataquí es primé:

Era un homo que dueno d'una regulá cantitat de dobbés possá un comers, pero com l'homo no havia nascut per comerciant prest va vé acabat es dobbés y es crèdit y tant empipats tenia ets acreadós qu'aquests s'apoderaren de tot lo que tenia es deudó y sen ho dugueren a sas Casas de la Vila y aquí acaba sa primera part.

Sa segona part resultá essé qu'es comerciant quebraí está desesperat porque té un acreedó qu'el persegueix continuament per cobrá una crescida suma que li ha fiada per una casa que té es comerciant, pero aquest vivo, considerant que li prendán sa casa porque no té dobbés per pagá es deudas crida una jermana seva y li fa acte de venut de sa casa que tenia per fiansa y fuitx á Franse deixant s'acreedó desesperat y es poble comentant sa seu es... tucia.

Y així acaba sa pelicula.

UN BUEN ENTENDEDOR

Nota: En cuant a lo que diu en «Jo Mateix» des deute, li suplic que m'ho diga

clá porque jo no recort deureré rès més qu'es remey que me doná per dormirme o siga el «Sóller».

Y en cuant a lo que diu que no tenc való de firmarme li tenc que dí que si ell hagues tengut es való civic de firmarse jo hagués fet dos dobbés de lo meteix, apesá de que es qui me coneixen me renyerian per haverme rebeixat a s'estrem de prestá atenció a lo que no sen mereix.

Y basta aixó com a mostra.

UN BUEN ENTENDEDOR

De sa Regió

Suplicam a tots aquells Corresponsals que no han saïdat es producte de sa venta des terçé trimestre, que se posin al corrent de pago porque divenres qui vé devés las quatre de se dematinada han de dà un infant a donya Llessinta, se nostra collaboradora, y necessitarem molts de dobbés per pagá es gastos des neixement.

Y a pesa qu'heu digam es molt veritat de que necessitarem dobbés.

De MANACÓ

Para los días 15 y 16 del corriente anuncian con grandes carteles los empresarios del «Centro Variedades» el debut de la tan aplaudida canzonetista Stella Margarita y para más reclama añadieron el título de canzonetista el de coupletista.

La noche del debut aunque el principio de la función estaba señalada a las 8 en punto, eran las 8 y media y aún no se daban señales de empezar, por lo que el público promovió una bronca algo más que regular dirigida a los empresarios.

Se levantó el telón y después de algunas canciones de Stella Margarita el público aplaudió su trabajo, pero creyéndose engañado en lo del título de coupletista recaudaron la bronca a los empresarios por lo que se sintió molestado un grande señor el cual dando pruebas de su grado de cultura llamó un guardia municipal y le amenazó con hacerle despojar del uniforme si volvía a oír ningún grito.

¡Olé la innopotencia de tal señor.... or.... or!

Los municipales temiendo perder la paga que reporta el uniforme amonestaron el público de las galerías *olvidando* de hacerlo al de las butacas.

¡Claro, como que eran señores y a esos no se les puede amonestar aunque metan doble ruido!

Al día siguiente impusieron multas a un señor.... feudal, cosa injusta ya que los únicos merecedores a tal eran los empresarios por haber faltado a lo anunciado.

EN XERRIM

¿Estamos señor Alcade? ¿Comprendes pueblo, lo que vale el caciquismo de un rico señor?
¡Hora es ya de despertar del letargo en que yacemos!

UN MANACORENSE

De BINASALEM

Es dia de San Crespi a nes carré des Sol hev hagué una brega algo mayáscula entre dues dones, y una d'aquestas guinavet en má pareixia que havia de treure ets uys a s'altra.

—¡la saps tú—deya una—sa vida que feyas amb aquell d'allá dalt!

—¡Y tú! ¡y tú! amb aquell qu'el sen dugueren a fora perque sofris sa condena que li imposaren. ¡Qué feres! ¡Qué! ¡ja heu saps que venia pes figueral y té y ell entraveu es cañisos!

Y seguiren diguentse improperis propis de tal clase de gent.

A nes qu'avismam molt, es a nes seus respectius homos

de que tenen unas dones que son lo más traidoras y fan cosas no molt bonas propis de mermuladores.

UN QU'EM MENJÀ

**

A sa sortida de sa jent de sa sebeteria moltes d'atlotas apenas han tocat es corn, ja li han estret a correnços a sa fàbrica d'en Rasca a fé vetlada componguent fi gues, y tanta vía volen fé, qu'unas van escapades, altres fent es gambirots, no faltantni cualcuna qu'anant al trot mostran mes amunt que ses pantorrillas fent obrí unas pipellas grossíssimas a nes joves per veure si els se veuen es.....primé senyal que las trobaren.

Recordam a nes pares d'aquestas at lotas, que las tenguín més atenció, pues apesá d'essé una inmoralitat no es massa honrós per ella ni pes seu pares.

També ni há que des dobbés que guanyan pegan penxadas de bonyols amb molta mel. Los recordám que «qui menja dels....».

UN QU'HEU HA TOCAT EN SO DIT

De FELANITX

Es felanitxés tenen tota sa seva aten ció a demunt ses eleccions. ¿Qui gonyera? ¿Es lliberals o es conservadós?

Si es conservadós perdan so tendrán per ben merescut pues si haguessen fet cumpli ses ordenansas municipals, y ha guessen fet ana pes seu terreno a D. Matieu Rosselló, secretari, serían altres cinc centas.

Pero com que no sabem quién guanya rá donc volta a sa medalla, y dic, que també potsé perdin es lliberals, apesá que ja hey están avesats.

¿Qui gonyará???

D'ALARÓ

A Consey alaroneras van a dū botifa rróns, osos, carn o bé potons, duguent unas grans paneras, demostrantsé sas vayveras amb tot es renou que fán pues de beyes un axam, pareixen tals madone tas, y sobretot ses veyetas que resonant mal de cap fán.

Gran Iglesi pocs perdóns va cantant una d'aquellas que ja me dū sas sistellas plenes de botifarróns, y entre mils murmuracions sentirem una jovenete qu'apesá d'essé guapeta com ses altres cante y crida: qu'estima sa sua vida just perqu' ella es sa atlota....

Y ara els se deman a totes
a sas guapas y toreras
y a ses de care de botas
que no siguin renoveras.

UN NATURAL

De BUÑOLA

Tant com s'acostan ses eleccions au mentan et ánimos de derrotá sa padrina perqu'es poble ja está cansat de esse go vernat a s'antoxo d'un cacique que té sas mans massa baubas per agontá tals rien das.

Es vots se compren sense regatetjá, ha ventse donat es cás que de sa promesa d'un sol vot n'han donat un porc de setse arrovas.

Molt porcs deuen assé, o molt de porcs deuen tení es qui ofereixen tal porcada.

De SANT LLORENS

Tenui dins es poble, llorensins, un ho mo que vos honra, un homo que vos do na fum y no llum, un homo, en fin que mereix que li fassin una estatua, y pes si qualche escultó vol anticipá un modelo ferem sa discripcio de sa seva estampa.

Es un homo no molt alt, magre, lleix, seyas grossas, colò moreno, cabeis gris os y tayats a la romana, peus un poc tirats a sas botigas, sap firmá (no sé si sap lletji) té es nas un poc atavorit. S'estatua podri está formada de sa siguiente manera:

Aquest homo que dona fum, fet tal ment com l'hem descrit, amb una corona pes cap que diga: «Jefe de los idoneos», voltat a ell hey poren posá una trompa un vos y un Zorrilla que son es seus complices de trust. Aferrat a ell una nora seva, vestida de negra volgument di qu'es viuda, y un poc enfora una fia seva qu'estará plorant per demostrar es disgust que té perqu' s'ompare, prefereix més sa nora qu'ella. Es pedestal va a gust de s'escultó mentres no olvidi de posá es si guient rotul:

Aquesto era un *Salvador* con su trust de lo más ruín, que en vez de *salvar*, el fin resultó el *sepulturador*, del pueblo San-Lorenzin.

Y per final, voltant aquest grupo es de completa necessitat posá unas barreras de ferro molt espessas, pues tant de mal han fet a nes poble aquest «Salvador y Compañía» qu'es meteix a poble en dos días heuria espenyat a pedradas aquest grupo escultoric.

UN SEMI ARQUITECTO

De Porreras

Lo qu'es per Porreras mos passan uns fets novelescos.

Nada menos aquests dia sen ha descubert un de grossissim y així com es molt marc l'heurem de contà amb dues parts.

PRIMERA PART

Vivía no fá massa temps a n'aquest poble una dona molt cap buit que tenfa s'homo a América. Lo sert va sé que s' homo li envia 900 duros gonyats a forsa de suá, perque los posás a un recò, y ella heu fé tan bé que comensá a gastá a té qui té, y cuant just ni quedaven uns 200 s'entregá s'homo d'América.

Un dia s'homo li demená conta des 900 duros y después de haverley demandat mes de vint pics en tregué en net que just ni quedaven 200.

Aquell homo cuant se veu amb so seu capital perdut, fuitx a Palma amb s'idea de torná parti a América.

Aquí acaba sa primera part, La setmana qui vé vos contarem sa segona, y se breu lo que passá a n'aquel homo a Palma y es final de s'histori,

De ESPORLAS

Es dissapte a vespre de las Verges verrem dins una casa d'un recò de sa plassa que uns cuants senyorets y senyoretas s'entretenian jugant a jocs infantils pero amb una familiaritat y confiansa que mos fé tení dubtas si hey havia algo més qu'espansió amigable.

Cansats de jugá y de.... jugá es mencionats senyorets s'armaren de trompas de canya y anavan fent serenatas burlescas sense comprende que mentres ells anavan fent renou y burla hey havia uns cuants joves que derrera élls anaven cantant:

Tant metja com potecari
com tot homo de carrera
si no's un estrefolari
no s'espassa se juguera
d'escandalosa manera.

Segona xerrimade:

Aquella sogra tant dormidora que di guerem fá unas cuantas setmanas, li cai gué tant tort que li publicassen sas faltás, que cuant lletji EN XERRIM se posá furiosa y fent comparsa amb una fia seu y una jermana anavan moguent un escàndol y fent de cans de bou lladrant insultaren un jove que sense tení part ni causa a s' escrit de marras el consideravan autó d'ell.

Ja'hu val amb aquestas sogras repel·lencies! Probres des qui protestan de sortir a n'EN XERRIM!

Tots aquests que les sap greu qu'EN XERRIM les doni brou, que ne moguin mes renou que si no /Reviva neu/ es xerrà no cansa massa y pes qui es tascó mos pitxa per no volé prendre tassa llevó tendrán tassa y mítxa.

EN MANATA

XERRIMADES

Sa nit des dissapte a vespre se fé un robo a nes «Centro Ciclista», consistent amb uns 200 duros y segóns s'affirma s'autó es en Jordi *Beya* de Binariaix a n'el cual posaren a disposició des jutje.

Pero resulta qu'aquest fulano per dins es mencionat Centro se donava es nom de Pep Noy, y ara molts creuen si él es en Pep Noy que tan entusiastament collabora demunt aquest setmanari, cosa completament falsa, pues es tal Jordi no ha fet més que té publicà dues xerrimades que per cert dugueren bastant de *lio*.

Valga aquesta rectificació per conservar es bon nom y bona conducta des nostre col·laborador Pep Noy.

Aquellas bujerronas de se fàbrica de Can Padessot pereix que no les valen ets avisos d'EN XERRIM.

Fa un parey de setmanas les darem sa primera amonestació sobre qu'insultaven un jove, tratantlo de *pollo*. allá ahont es tant persona o més qu'ellas, y no fent cas de lo que les diguerem, segueixen, principalment una, insultant es jove esporlarí.

Si vos agrada sa mostra pupudes poreu segui pero alerta en tornarhi que si saltau des camí vos posarem a cavostra.

S'INSULTAT

Sa sessió des dimarts, que celebrá es nostre Ajuntament va sé com ses de sempre: una completa comedi.

El senyo Oliver proposà que ses sessions enlluc de ferles a las nou des vespre, que se fessen a las deu des dematí, porque es vespre feya massa serena a tal hora.

A lo que veim el senyo Oliver té pò d'aplegà una pulmonia. ¡Pobre hom! Mirau que si sa moria no podría anà a dormi a ses sessions.

El senyo Frontera proposà que se fessin ses sessions a las deu des dematí però en diumenge.

El senyo Puig amb se veu de xeremia digué que llevó era hora d'anà a l'ofici.

El senyo Frontera.—Idó qu'es fassin es diumenes de capvespre.

El senyo Puig.—Faltam a nes descans dominical.

Es batle y es coaligats—Idó enlluc de ferles a las nou que se fassin a las set.

El senyo Puig.—A las set es hora de sopà.

El senyo Frontera.—Vostés volen fechas sessions a las deu des dematí porque es públic no hey pugue assistí.

En Marroig (desde es públic).—Idó ja que no mos hi volen men vaix.

A la fi s'assunto quedá vuit días demunt sa taula.

Es Curiel sa posá es capell y añá a regá un planté de moneyatos, y llevó torná entrá a sa sala de ses rieyas.

El senyo Ozonas digué a nes President que es Saix z ses horas de feinas, se dedicava amb jent esterna a dins ses Cases de la Vila a trabais particularis polítics.

Es saix digué qu'era mentida.

Es batle contestá que sen enteraría.

Sa tractaren assuntos de poc pés y per final es batle digué si volian escoltá un instant que los havia de mostrá una cosa pero reservadement.

El senyo Ozonas digué que si no se podía tractá a devant es públic ell no'hu volia escolta. Llevó li demena si era contrabandol.

En *panxa grossa*—Si senyo un contrabandol molt gros, pero grossissim.

EN XERRIM (per ell mateix).—Deu es-sé cap carta de s'atlot?

No haguent rés més per tractá es batle contrabandista aixecà sa sessió y bonanit si et colgas,

Senyo Directó: Vaitx Metji es seu número penúltim, y referenta lo des seus candidats vaitx veure qu'encaire quedave una plassa vacant, y jo com a jefe des partit *Balarum* havia pensat de que es puesto que falta per omplir, l'ocupás en Jaume *Carxofa*, de pesbarrio de se font de Sóller, y es d'aquests afectats a beure anissat.

Esperant l'atmetrá entre ses filas des seus respectables candidats se despedeix de vosté es JEPPE PEROTINATE Dijous de la setmana passada antes de comensà es sermó. Hey havia es municipal *Corona* qu'amb uns edictes en se mà estave cercant es president d'es Censo Electoral de sa Ciutat de Sóller, perque li firmás es mencionats Edictes que los havia d'aferrá a nes col·legis electorals.

Conegut es caràcte de D. Mateu Colom (a) Reboua, suposà en *Corona* si seria dins l'Iglésia, y com se tractave d'un assunto urgent, li envia recado per si volia sorti.

Ja heu crec, allá dedins trobaren el senyo President, l'avisen y sortí; es municipal en sos seus bons modals que té li va di si volia firmá ets Edictes, pérqu'era cosa qu'anava depressa.

¿Sabeu que vá contestá D. Miguel Colom (a) Reboua? Idó que ja los firmaria en sortí des sermó.

Muy requetebien, aixo son homos, ¿No sabeu dimití des càrrec de President des Censo si vos agrada mes anà a senti sermons que cumplí en ses vostras obligacions?

Així heu fan tots aquells que no saben atendre es carrec que desempenyan.

Mos diuen per cosa certa que a s'Alqueria des Conte a *Can Rom*, avuy vespre y dissapte que vé es mauristas donen un banquete de gorra a tots ets electós.

Ell arribaran aquells polítics per mantenirmós de gratis quinse días antes de ses eleccions, just perque les demés vot!

Mos contan un parey de veinats des carré de la Creu:

Sas figaroleras, que fan feyna a n'aquest carré, tot lo dia están fent truy cantant, cridant, etc. y per lo tant meretjant tots es veinats d'aquest pacific carré, sobre tot a nes simpàtics y guapos sabatés, des mateix carré.

Y els s'avisan que si no acabam de térenou anomenerem ses més truyoses pes seu propi no m.

Ala idó figaroleras ja que moveu tant de truy vos ordenam desde avuy que no sigueu renoveras.

Sas eleccions d'aquest any, fan care d'essé molt refides, y així com es mauristas no saben qu'es fan EN XERRIM, los vol doná un avis:

Y es qu'enguany es torrent, está un poc tapat y que per lo tant no hey podrán tirar tan de vots com ets altres anys, pues aavit estirà plé.

Un avis no costa res de dà y molt me nos de tenirlo en conta.

Segons afirmania el senyo Ozonas a sa sessió passada, varen essé trets de ses Casas de la Vila dos llibres que nos poren treura y passaren una nit a dins es «Centro Maurista».

Es nostre batle *ingot ava* tot aixó.

Li aconseyam per si no vol que torni sotcehi aixó, que fassi amb sos llibres lo que fan a *Can Penasso* amb sos guinevets, que los formen amb una cadena de ferro perque no los sen duguen.

Y pensá qu'un temps a Sóller deixaven sa clau a nes pañ!